

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyitlér sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.

A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvmdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Közigazgatásunk reformja.

(Politikai tanulmány.)

I.

közszelemet.

azánk még mindig a félszázad előtt megindult társadalmi és politikai átalakulás küzdelmeivel vajódik, minél fogva, valamint az egész szárazföldön, úgy hazánkban is hiába keresnénk megállapodott közszellemet.

Ezen állapot eredetére és következményeire nézve fölvilágosítást nem adhatnánk a nélkül, hogy mindazon szellemi tusákat, melyek századunkat az emberiség történetében örökké nevezetessé tették, egész terjedelmükben tanulmány tárgyává tennők. A társadalmi régi rend alapjainak megrendülése azon általános szellemi földrengés eredménye, mely a mult század vége óta rövi bb vagy hosszabb időközökben ismétlődik, mely ahitnek évezredes oszlopait megingatja, mely a tudomány csarnokaiban az ősi szobrokat talapzataikról ledönti, mely az egész társadalmi rend alapját megrendíti. Ezen általános mélyreható mozgalom, mely az államok vallási, politikai és alkotmányi jogrendjét átalakulási folyamaton hajtja keresztül és a legkedvesebb nemzeti intézményeket sem hagyja érintetlenül; lerombol mindent, mi rohamának útjában áll.

S lehulltak azon békák, melyek a nemzeteknél egész osztályokat a rabszolgasággal határos állapotra kárhoztattak. E szellemi mozgalom lehetetlenné teszi a középkorból fenmaradt, a haladást megbénító intézmények tovább léteztetését, módosulniok vagy egészen megszűnniök kell az ujkor mindent reformáló hatalmas jel-szava: az előrehaladás hatása alatt.

Az igazság nagy könyve, a történelem, tanusítja, hogy állami intézmények, melyek valamikor államalkotó erővel bírtak, időnként elvényülnek, erőtlenné válnak a társadalmi rend fentartására, képtelenné válnak arra, hogy azok keretében az emberiség egyik észlelhető rendeltetése: a fejlődés elérhető legyen.

A politikai életnek eme rövid vonásokban festett egyetemes metamorphosisából logikai szükségképp következik, hogy az európai közélet ép úgy, mint az ennek szabályait és fejlődési törvényeit nyomozó államtudomány napjainkban félre-ismertethetetlenül bizonyos átalakulási processusban van.

Uj szükségek és érdekek, szélesebb látkör és tapasztalati bázis, a szellemi és anyagi forgalom növekvő mévei és áramlatai naponkint új meg új eszméket, vágyakat, igényeket és törekvéseket szülnék, melyek mindannyian közvetlenül vagy közvetve az államban és intézményeiben találják nehézkedési pontjukat és az az államélet alapjait és szervezetét, intézményeit és fejlődési törvényeit elemző államtudomány földat körébe egész sorát ültetik be az új és sürgős megoldást követelő kérdéseknek.

Mindezen kérdések tanulmányozásánál azonban a legnagyobb tanulság az, hogy minél tovább halad az emberiség, annál határozottabban lép előtérbe azon tétel jelentősége: miszerint a művelt nemzetek az alkotmányképződés epocháját már túlhaladták és hogy a továbbfejlődés súlypontja a közigazgatásban fekszik. Nem azért, mintha ez által az alkotmány saját megbecsülhetetlen jelentőségéből vesztené, hanem azért, mert épen az alkotmány által jutunk és utaltatunk a közigazgatásra. A jó közigazgatás mellözhetetlen feltétele az alkotmánynak és az állami képződést addig teljesnek és befejezettnak nem lehet tekinteni, míg a közigazgatást szabályozó rendszer az élő alkotmány lényegével szerves kapcsolatban és egyen-vonalon nem áll.

Közigazgatása után kell megítélni valamely államot, hisz az állami kormányzatnak nincs biztosabb kriteriuma, mint a közigazgatási viszonyok, ezek képezvén legbiztosabb fokmérőjét a kulturai fejlettségnek. (Toqueville: Az egyesült államokról.)

Közigazgatásunk a mai kor követelményeinek megfelelő átalakítása képezi a közel jövő nagy feladatát. Főszeme ezen feladat megoldásában a vármegyei intézmény létjogának megváltása és megállapítása, illetőleg azon kérdés, szükséges-e a vármegyei intézményt mai alakjában is főtartani vagy összetörni porrá s a megszentelt sár vegyülékéből mást alkotni?

Mielőtt nézeteinket, e kérdésre vonatkozólag, kifejtjenök, tegyük vizsgálatunk tárgyává, minő változásokon és fejlődési fokozatokon ment át a vármegye az ébredés és újjászületésünk (1848.) korszakától mind e mai napig?

Az 1848-iki törvényhozás, midőn az alkotmánynak az addigiaknál szilárdabb garanciákat nyújtott, midőn a sajtót szabadá, a kormányt függetlenné és parlamentárisá tette, a régi vármegyét eo ipso megfosztá régi jelentőségétől. Az akkori törvényhozás belátván ezt, főfeladatának tekinté, hogy közigazgatási rendszerünket a megváltozott szükséghez képest reformálja és belátva továbbá a gyökeres átalakítás szükségét, utasítá az akkori kormányt, nyujtson be a jövő törvényhozásnak javaslatot, mikép lehetne a megyei rendszert a parlamentáris kormányal összhangzásba hozni. A szabadságharc és az ennek nyomába lépő abszolutizmus lehetetlenné tették két évtizeden át ezen utasítás megtartását. Csak akkor vált ez lehetségessé, midőn az állami alkotások terén újra visszafoglaltuk a tevékenység mezéjét, melyről az erőszak leszorított, midőn a nemzet felszabadult erejével saját újjáteremtését megkezdé, felhasználva kitarása és bátorsága dicsó diadalát. Az 1848-iki események és az ezekre következő évtizedek egészen leszoríták a vármegyei intézményt a politikai tényezők szinpadáról. A nemesség minden kiváltságaival együtt eltűnt s a demokracia és társadalmi jogegyenlőség fényes köntösében az abszolutizmus uralkodott és dult mindaddig, míg önállóságunkat újra vissza nem nyertük.

A hetvenes évek közigazgatási reform alkotásaiban (különösen az 1870. 42. t. c.) kormányunk a decentralizáció terén elment a legszélső határig. Nemcsak az önkormányzat tekintetében szabályozák e törvények a megyét Európában hallatlan bőkezűséggel, hanem ezenfelül meghagyták a hajdani „*vis inertiae*“ régi jogait is. A modern állameszme barátai, a valódi szabadelvűek, kik szabadságot rend nélkül nem ismernek, már akkor kárhoztatták ezen, az extrem liberalizmus jelszava alatt foganatosított közigazgatási reformot. Azon mód, melyen a megyék az alkotmány keretébe beillesztettek, nem vette eléggé figyelembe a parlamentári rendszer követelményeit. A reform többet hozott át a multból, mint kellett volna s a „*vis inertiae*“ visszaállítása által, oly tért nyitott meg a megyék előtt, a melyen szereplésüket első sorban a közigazgatás bánta meg. „*A megye nem álja, hanem melléje van rendelve a kormányoknak*“ — mondja egyik beszédjében Nyári Pál, a régi vármegye e kimagasló alakja. A megyék koordinált voltáról szóló eme doktrina nemcsak az 1848. évek legnagyobb vívmányával, a parlamentáris kormányformával ellenkezett, hanem ugyszólván lehetetlenné tett minden kormányzást. A megye jogainak ily nagymérvű kiszabásában a reform tulságosan ragaszkodott a 47-es vármegyei tradícióhoz, ez arisztokratikus elemekből álló institúcióhoz, mely a valódi szabadelvű haladásnak és erős kormányzat természeténél fogva elvi ellensége volt.

Ily szervezet mellett a megye nem teremthetett jó közigazgatást és az állami alkotás parlamentári alapjaként sem állhatta meg helyét. Nem gyarapítá a törvények iránti tiszteletet, hanem csak az adófizető „*virilista*“ elbizott, önző partikularisztikus felfogását és előkészíté a megye szétmállását különféle személyi érdek-gazdaságokra. S a szakszerű politikusok végre is csak kénytelenek voltak lemondani arról, hogy az ily önkormányzat „*kipróbált jószágú alapelveit*“ emlegesék, mert e reform alig hogy erőnt nyert, életképtelenségét és tarthatatlanságát a gyakorlati

élet már kezdetben oly áthatóan dokumentálta, hogy maguk e reform optimista alkotói tették a kezdeményezést átalakítása és megváltoztatása iránt. A törvényhozó testület ennél fogva (1873. február 4.) egyhangulag hozta ama határozatot, melyben „*utasítja a kormányt, hogy tegye beható tanulmány tárgyává a közigazgatásnak jelenleg fenálló egész rendszerét és vegye tüzetes vizsgálat alá az egész közigazgatási rendszer gyökeres szabályozása iránt*“. Es erre 3 év mulva kapott az ország átható és gyökeres, rendszeres és adminisztratív reform fejében közigazgatási bizottságot, mely az eddig fenállott közigazgatási rendszert megváltoztatá annyiban, amennyiben annyira amennyire az eljárásban bizonyos homályos egyöntetőség, gyorsabb, de még mindig lassu ügymenetet hozott létre.

A mostani közigazgatási törvények nem régi keletű reform szülöttei lévén, még alig hogy gyökeret vertek, már is feltámadt a szellemi áramlat ellenük, mert a közvéleményben napról-napra hangosabb lesz a kívánat: az új és gyökeres reform iránt.

(Folyt. köv.)

Don Carlos.

Francia forradalom.

(A Bastille bevételének napján.)

Annak a rendkívüli eseménynek, melyhez fogható alig tud felmutatni a világtörténelem és mely a felvilágosodás századához a bevezetést képezte, a jelen évben üljük meg századik fordulóját.

Soha az okoskodó emberi ész nem küzdötte fel magát oly magas tetőkre, mint a nagy forradalom előestéjén, soha az emberi agy nem bomlott annyira szét, mint annak alkonyatán.

Egy, a bölcsészeti eszméktől át meg áthatott társadalmat, sohasem váltotta még fel oly rövid idő alatt a tébolydák vadon dühöngő örültjeinek eszevesztett társasága.

Mintha az emberi ész csakugyan nem léphetné át büntetlenül a közepszerűség határát, melyen túl az örület következik. Valóban az események azon jelenségében, mely a láncolat elején egy Montesquieut, egy Voltairt, egy Rousseaut hoz színrre, hogy e szellemóriások által megkezdett nagy alkotásokat a láncolat végén egy Danton, egy Marat, egy Saint-Juste által engedje befejezni, midőn a beteges fantázia a leggonoszabb kedéllyel párosulva oly tetteket hozott létre, melyek az emberi társadalomnak örökké szegyenére fognak válni, talán csakugyan nem is szemlélhetünk egyebet, mint az emberi ész élettani funkciójának törvényszerű működését.

De bármily kérélhetlen ítéletet tartott is a történelmi kritika a nagy forradalom szereplői felett, senki sem fogja tőlük eltagadhatni annak dicsőségét, hogy ők adták meg az első lökést ama világbontó átalakuláshoz, mely a feudalizmustól a jogállamhoz, a rendi tagolttságtól a nemzeti egységhez, a kiváltságoktól a jogegyenlőséghez vezetett. E roppant átalakulás eszméjében élünk és mozgunk még mai összes bölcsészeti, politikai, társadalmi világnézeteinkkel, melyeknek gyökerei, mind abból a talajból sarjadoztak.

A feudális állam összes felhalmozott bünei, az önkény és hatalmaskodás, a visszaélés és jogtalanság, a vallási türelmetlenség és az osztályuralom minden gyalázatossága felett tartott ítéletet, hogy a szabadság, egyenlőség és testvériség nagy eszméjét, a közterhek arányos felosztását, a jobbágyság eltörlését és a jogrend megállapítását proklamálja.

Kevés eseménynek jelentősége hasonlítható össze az 1789. év nagy eseményével és a világtörténet kevés mozzanata volt oly beláthatlan következményű átalakulások kiinduló pontja, mint az 1789. év július 14-ike, mely napon a párizsi nép lángoló dühe a Bastillet lerombolá.

Az abszolutizmus ereje omlott össze e napon, melynek az emberiség ezentúl már csak kínos vergődését láthatá és mégis ki tagadhatná, hogy a monarchikus eszme, midőn erőszakkal kiragadva

az istenkegyelműség varázsköréből, az alkotmány keretébe beillesztetett, fenmaradása biztosítékainak intenzitását nagyban nevelte.

Igaz, hogy a küzdelem, melybe e vívmányok kerültek, véres árnyékok vetnek a francia nagy forradalom történetére, de ne feledjük, hogy a forradalom reményjei egyedül Franciaország reményjei valának, miglen áldásaiban egész Európa osztozott.

Ama vértáztatta földön egész Európa népeinek esatája vívatott és összes polgári erényeink, minden politikai szabadságunk e vulkánikus talajból fakadt. És nem kisebbítheti e tény igazságát a forradalom iszonyatosságaira való utalás, mert ki bántódnék a vihar felett, mely elsimulása után bőséget és áldást fakadoztat a mezőn.

E száz éves forduló nemcsak Franciaország, hanem az egész világ szabadelvűen gondolkodó polgárainak öröme. Midőn pedig ezt megülik, fordítsák tekintetüket amaz eszmék felé, melyek a nagy forradalom százévesülnéi reánk maradtak. Nagy szükség van erre most. Vége felé közeledő századunk fölött összeborulnak a felhők és a homály köröskörül messzire veti árnyékát. A szabadelvűség, a felvilágosodás barátain a sor, hogy meggyűjtsák az őrítzeket és magára szítva azok lángjait, visszariasszák, száműzzék a régehmúlt századoknak sírjaikból felidézett kísérteties szellemeit.

Pozsonyi Béla.

Hirek.

Személyi hír. Schmausz Endre Bács-Bodrog t. e. vármegyei alispánja, néhány hétre a Stoósi fűrdőbe elutazott.

Egyházi hírek. Gärtner Sándor, bácsi káplán, az ottani plébánia ideiglenes vezetésével bízott meg. Gyenes János Adoról Baracsára, Fekete János Petrovosszéről Adára, Százmán Károly Hegyéről Petrovosszéről, Bús Jakab Melykutról Martonosra, Cziráky Zsigmond Martonosról Melykutra, Odry Lajos Szántóváról Zomborba kápláni minőségben áthelyeztettek; továbbá az újítések: Jaszenovits Gergely Dusnokra, Kanyó Tamás Szántóvárra, Stelezer András Rigyicára, Szlapák Károly Akasztóra, Zgama Károly Hegyészre káplánoknak rendeltettek.

A zombori m. kir. pénzügyigazgatóság. A pénzügyi közigazgatás szervezetének változtatásáról szóló 1889. évi XXVIII. törvények alapján Bács-Bodrog megyében f. évi augusztus hó 1-én felállítandó pénzügyigazgatóság székhelye — a hivatalos lap vasárnap megjelent száma szerint — Zombor lesz. Működési köre kiterjed: Bács-Bodrog vármegyére, valamint Zombor, Szabadka és Újvidék szab. kir., ugyancsak Baja törvényhatósági joggal felruházott városok területére. Ötvenkét tisztviselőből álló személyzetét a következők alkotják: Pénzügyigazgató: Danczer Kornél, pénzügyi tanácsos. Pénzügyigazgatói helyettesek: Schwarzer Emil és Ribiczey Ádám, pénzügyi titkárok. Titkárok: Böhm Hugó, Galyasz Imre, Proll Ferenc, Szabó Mózes, Meray Lajos. Fogalmazók: Radocsay János, Barthos Zsigmond, Szűcs Károly, Nagy Zoltán, Lendvay József, Bárczi Iván, Varga Ambrus, Schröder Aladár, Podor Mihály, Bajáki Elek, Márton Imre, Brogyányi Gyula, Környey Kálmán, Bieber Gyula, Klinger Antal, dr. Sterezky Vince, Komáromy Gyula, Legény Károly, Detre László. Nyilvántartási biztosok: Schmidt Béla és Gaál István fogalmazók. Kataszteri irattartó kezelő irodatisztek: Keszlerbauer Oszkár, Pajor Kornél. Számtanésos: Morán Rezső. Számtisztek: Stvertczky Ferenc, Ivanics Kálmán, Sprödt Matyás, Kiss István, Szabó Ferenc, Jorgovics Dóme, Cséry Alajos, Náray Talamér, Császár Ferenc, Moldován László, Kendeffy Oszkár, Kladler György. Irodavezető: Bignio Ferenc. Irodatisztek: Borsos Imre, Szilágyi Béla, Heffele Ágoston. Állami végrehajtók: Ambrás György, Türr Antal, Nyikita György, Bukta Gábor. — Összesen tehát 1 pénzügyi tanácsos, 7 titkár, 19 fogalmazó, 2 kataszteri nyilvántartó biztos, 2 kataszteri irodatiszt, 1 számtanésos, 12 számtiszttel, 1 irodavezető, 3 irodatiszt és 4 állami végrehajtó. Az adófelügyelő mellett és az illeték-kiszabási hivatalnál együttvéve volt eddig Zomborban (nem számítva a változatlanul maradó kir. adóhivatalt és a pénzügyi biztost) 26 pénzügyi tisztviselő, a szervezés folytán augusztus hó 1-étől kezdve lesz még egyszer annyi, vagyis 52. Az új pénzügyigazgatóságot egyelőre több épületben helyezik el, később pedig a kir. kincstári ügyészségnek a magyar olvasókör mellett fekvő épületét fogják — hír szerint — a pénzügyigazgatóság számára kibővíteni.

Kinevezés. A m. kir. igazságügyminiszter Vuits Eustach zombori kir. járásbírói irnokot a zombori kir. törvényszékhez II. oszt. irodatiszté nevezte ki.

Kinevezés. A m. kir. igazságügyminiszter a zentai kir. járásbírószághoz, Mészáros Zoltán makói kir. járásbírói joggyakorlatot aljegyzővé nevezte ki.

Athelyezés. Zitta Ferenc zentai és Krebsz György titeli kir. járásbírói irnokok kölcsönösen áthelyeztettek.

Vasárnapi hivatalos órák a helybeli m. kir. posta-táviro hivatalnál. Dél előtt: az összes osztályoknál 8-12-ig; délután csak a levélposta feladási osztálynál 3-4-ig. Hírlapkiadás 5 ó. 15 p.-tól 5 ó. 45 p.-ig. Távíró feladása reggeli 7 ó. esti 9 óráig.

A hivatalos pénzek küldése. A m. kir. belügyminiszterium elrendelte, hogy a törvényhatóságok és községek, melyek postautalványon pénzt küldenek, annak szelvényén a pénzküldemény nemét és rendeltetését világosan kintűntessék.

Palánkáról írják: Beesés lapjának f. évi július hó 2. napján megjelent 51. számában az általam írt közleményben az van írva, hogy „a palánkai tanító urak a magyar tannyelv behozatalát az iskolákban lehetetlennek tartják,“ e napokban azonban arról győződtem meg, hogy nem mindannyian, mert az izraelita iskolákban, igen is a tannyelv magyar, s a vizsgák alkalmával jelen volt vendégek azt állítják, hogy a gyermekek minden tantárgyból igen helyesen és szépen feleltek magyarul, ez nekem annyira meglepett, hogy

örömmel vonom vissza, az izraelita tanítókra nézve a lehetetlenséget, s gratulálok helyes fölfogásukért, hogy a többi tanítókat megelőzték. A f. hó 4-én itt helyben megtartott tanítói ülésen is nagy port vert föl a cikk, s úgy hallottam, hogy jegyzőkönyvbe is felvették; kíváncsi vagyok azonban arra, hogy a magyar tanítói kar képes-e a magyar tannyelv behozatala iránt a kellő hazafiságot kifejtetni. Mi azt hisszük, ha a helybeli plébános ur, mint az iskolák igazgatója, az így iránt csak egy kicsit is érdeklődne, 6 év múlva bátran elmondhatnánk, hogy a palánkai iskolákban a tannyelv magyar, de így nagyon elszomorító a dolog, mert plébánosunk semmi súlyt se fektet arra, hogy gyermekeink magyarul tanuljanak. — A selyemből raktárban ismét élénken folyik a munka, mintegy 100 leány, asszony és férfi dolgozik, s a gubók összehordása is már vége felé jár.

A dohány haszna. Mint egy félhivatalos forrás írja, kormánykörökben erősen biznak abban, hogy a kincstári dohányjövödelem tisztára behozza ezidén a költségvetésben előirányzott 24.600.000 forint tisztá jövedelme, mert a fogyasztás nagyon jó áll. Mindennap kell most a hivatalos kimutatás szerint egy millió cigaretta és két millió szivar, a pipadohány gyártását pedig annyira kellett fokozni, hogy néhány százzal szaporították a munkások számát három gyárban és a munkaidőt is két órával kellett meghosszabbítani, pedig már a vasár- és ünneppapokat is belevonták, érdekes hogy a dohánygyártás egy mellesleg mennyi más iparágat mozdit elő. Ezenkívül egy millió méter vásznat használnak fel, melyet Szepességről és Erdélyből szereznek be. Közöséges papirt 200.000 forint árát fogyasztanak, szintén kizárólag magyar papirgyárakból. Azelőtt a szivarkatulyákhoz — sajnos — még a fát is külföldről, Ausztriából hozták, most azonban hazai fából készült az egész szükséglet. Most már külföldön csak a cigarettapapíros készül, melyet, míg a szerződés tart, Párisból szereznek be, de ez is megszűnik, mert a szerződés lejártával a fumei papirgyárban fogják készíteni a cigarettapapírost is. A cigarettagyártásra nézve igen célszerű reform fog nem sokára életbe lépni: a géppel való készítés megszűnik, miután az így készített rosszul szelnek. Ezentúl kézzel gyártják a cigarettákat.

Megjelent a hódásági alsófokú ipariskola értesítője az 1889. tanévről. Közl.: Brandecker István, igazgató. Tartalma a következő: Az intézet ez évi története. — Az intézet felügyelő- és tanszemélyzete. — Az iskola tanterve. — Orarend. — A tanulók statisztikai kimutatása. — A munkakiállításán résztvevő tanulók névsora. — Az ipariskola 1889. tanévi kiadásainak és bevételeinek kimutatása.

Sajtópör. A kir. főügyészség sajtópört indított Buehvald Lázár ügyvéd a Szabadkai Hírlap szerkesztője ellen, a ki „Hallatlan merénylet a városi kórházban“ cím alatt sértő cikket írt Weisz Ignác dr. városi főorvosról. Az inkriminált közlemény elbeszéli, hogy egy Ivanics Antal nevű vasuti őrt hoztak a kórházba, kinek a lábát amputálni kellett. A kórházigazgató rögtön hívatta a főorvost, az azonban kijelentette, hogy éjnek idején nem végez műtétet s az addig halogatta a dolgot, míg a boldogtalan ember elvérzett. A cikkíró ezért élesen kikel a főorvos ellen, a kit szerinte „merénylet“ miatt bűnvádi perbe kellene fogni. Weisz dr. e cikkre sajtópörrel felelt, melyet nevében a főügyészség adott be.

Rendőri hír. Draszits Milán 43 éves, gör. kel. vallású, nős, (Bács megye), 6-becsei volt lakos, földműves, vádolt, a nagyméltóságú m. kir. kuriaának 1888. február 7-én 7219/87. sz. a. kelt jogérvényes ítéletével, súlyos testisértés büntette miatt 10 havi börtönrre ítéltvén, tekintve hogy a vádolt 6-becsei község elöljáróságának jelentése szerint, időközben ismeretlen helyre távozott, nevezett vádolt országos körözötése ezennel elrendeltetik. Míhez képest megkerestnek a hazai hatóságok, hogy nevezett hatóságuk területén nyomoztatni és feltalálás esetén ezen törvényszékhez kísérteteni sziveskedjenek. Személyleírása: született 6-becsen, foglalkozása napszámos, kora 43 éves, vallása gör. kel., termete közép, arca kerek, szeme szürke, szemöldöke vörös, orra és szája rendes, haja vörös, fogai épek, száka nemes, állapota nős, különös ismertető jele vörös arc. Újvidéki trvszék.

Elvi határozat iparügyben. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter f. é. május 7-én 22470/V. 1889. sz. a. következőleg intézkedett: A községi állatorvosok, ha az 1888. évi VII. t. c. 133. §-ában körülírt állatorvosi tisztí vizsgálatot letették, a törvényhatósági állatorvosi teendőknél a székelyöket képező község területén való ellátásával megbíztatók.

Megjelent Bezdán mezőváros alsófokú ipariskolájának II. értesítője az 1889. tanévről. Közl.: Farkas Ferenc, igazgató. Tartalma a következő: Eleendő feltét-e az iparos szakképzettsége az iparos jólétének előmozdítására? — Igazgatói jelentés. — Az iparbizottság névsora. — A tantestület névsora. — Az 1889. évi költség-előirányzat. — Tanórarend. — Az ipariskola tanterve. — A tanulók érdemsorozata. — A tanulók statisztikai kimutatása. — A munkakiállításán részt vevő tanulók névsora. — Adakozók névsora. — Ertesítés a jövő tanévre vonatkozólag.

Talált hulla. 6-becseről írják: A múlt héten a petrovosszelli határban Balizs József szállása mellett az ördögcépnánál egy hullát találtak, mely már hosszabb idő óta feketett ott. Teljesen fel volt oszolva, a hus részben hiányzott is róla, csontjai is szét voltak szedve; valószínűleg a szállási kutyák tépték szét a holttestet. Az orvosi vizsgálat a koponyán ütésektől eredő törekségre talált, mik gyilkosságra mutatnak. Szedressy Ödön kir. aljárásbíró által vezetett nyomozás kiderítette, hogy az áldozat Fűzi József topolyai illetőségű mester ember, ki a vasutépítésnél mint munkás dolgozott. Pünkösdi előtti szombaton d. u. 4 órakor indult el Petrovosszéről, hogy Topolyára menjen az ünnepekre. Az asszonyának, kinél szállva volt, elindulása előtt azt mondta, hogy a község előtt vár rá egy ismerőse, kivel együtt fog menni. Pénz is volt nála 8 forint 70 kr. Valószínű, hogy utitársa a csekély pénzért titte agyon fűzött, kinek személy azonosságát a csontok mellett talált ruházati állapotok meg, melyeket a szállásadó asszony Fűzi ruhájának ismert föl. A gyilkosnak a bíróság nyomában van.

A hadsereg terménybeli szükségletének közvetlenül a gazdák által való fedezése az ország gazdaközösségében mindinkább élénkebb óhajja válik. A legtöbb vidéken megindult a mozgalom, a gazdák központi ellátási szövetkezetével karöltve vidéki szö-

vetkezetek alakítására. Legközelebb az abaujtornamegye gazdasági egyesület mondotta ki a területén egy ilyen szövetkezetnek megalakulását. A szövetkezet tagjainak anyagi felelőssége mellett 100 forint üzletrésre alakult, a mely üzletrész 10 évi egyenlő 10 frtos részletekben fizetendő be az egyesület pénztárába és fedezni van hivatala a szövetkezet kiadásait. A gazdák által szolgáltatott termények árának 1 százalékát részint a tartalékalap képzésére, részint pedig a szövetkezetnek az üzletrészekből ki nem kerülő költségeinek fedezésére visszatartják. A gazdáknak e hó 8-án tartott értekezletén jelen voltak Abauj-Tornamegye főispánja, alispánja és Berzeviczy Egyed elnöke alatt a megye legelőkelőbb birtokosai. Az alakuló ülésen a gazdák nagy része előtt még teljesen ismeretlen kérdést a központi szövetkezetnek ez alkalmából Kassára küldött ügyvivője, Baross Károly, világította meg.

Megjelent. Az újvidéki izraelita népiskola értesítője az 1889. tanévről. III. évfolyam. Kiadja az újvidéki izr. iskolaszék és tanítótestület. Tartalma a következő: Jelentés az 1888-89. tanévről. — Az iskolaszék. — A tanítótestület. — Tanterv. — Érdemsorozat. — Statisztika. — Zárviszámolatok. — Zártnempély és érdemdíjak. — Tudnivalók a jövő tanévre nézve.

Iparossegéd szökevény. Németh István újvidéki születésű, 16 éves, r. kath., kovácstanone, még a múlt év június hóban megszökött itteni mesteröltő Mért Károlytól s azóta holléte ismeretlen. Kérem nyomon, s eredmény esetén az alulírott hatóságot értesíteni. Személyleírása: nagysága közép, testalkata erős, arca kerek, arczsine halvány, haja gesztenyészinű, homloka alacsony, szeme kék, szemöldöke gesztenyészinű, orra rendes, szája szabályos, fogai épek, álla kerek, nyelvismerete magyar és dalmát. Szabadkai rkaptányság.

A szigorú kritikus. A „Z. és V.“ szüntgyi referense, annak 56. számában a folyó hó 10-én (és nem június 9-én, mint nevezett lap írja) megtartott hangverseny leírásának kezdetén ezeket mondja, hogy „nevezetesen a műkedvelőkről dieshimnuszokat énekelni, hogy ilyen dietersiáda naiv s hogy ő szakítva a régi szokással, mely a műkedvelők játékát csak rózsás színben látja, referadáját csak szigorú kritikai bonckés által megtszítva írja le.“ Nevezett referens ur bizonyosan nem tudta mivel kezdeni referadáját és azért írta hosszú lére eresztve a fennjelzett, röviden, lényegében visszaadott bevezetést, legalább más magyarizatot nem találhatunk, mert az ezt követő sorokban fenti állítását kerekén meghazudtolja. A műkedvelői előadás leírása itt is dieshimnuszokat foglal magában, sőt mi több, ezek feltűnően hasonlítanak lapunk múlt számában a hangversenyről írt kritikánkhoz. — A két kritika között csak az a különbség, hogy lapunk két nappal előbb jelent meg, mint a szomszédé, s hogy utóbbi megtoldja még „Tournier“ (helyesebben Fournier) vigjátékának tartalmával, melynek elmondására lapunk térszűke miatt ki nem terjeszkedhetett. Ebből az a tanulság, hogy amit valaki „hangversenyre menve, feltesz magában“, azt még akkor sem szabad elfelejteni, ha a „köznyörfületes sors esinos hölgy mellé“ is ülteti az embert. Hogy a multkori hangverseny nem volt mit kritizálni, csak dietersni való, bizonyítja legjobban a szomszéd „szigorú kritikai bonckés alá vett“ referadájának végén tett saját vallomása, „hogy legjobb akaratom ellenére bírálatom csupa dietersé.“ „Mensch denke, bevor du sprichst!“

Himen. Stergovits Mito a bács-tiszamelléki t. karékpénztár segédkönyvelője eljegyezte a bájos Gajesinovic Darinka kisasszonyt.

Harkányon a fűrdő vendégek száma jul. 14-ig 1228 személy, az átutazó vendégek száma pedig 3180 személy volt.

Gazdátlan tárgyak. Zenta város alatt az ugynevezett adai országot szélén f. hó 2-án 3 drb serthes köztűltek 2 drb ártány 7-8 hónapos, vadasszörű, egyike foltos és 1 drb göbe, 4 hónapos, szőke, összesen 30 forint értékre becsült malacok gazdátlanul találtak. Esetleges elárverezése f. é. aug. 4-én lesz. Zentai rendőrkaptányság.

Elfogott varróleányok. A „Budapesti Hírlap“ írja: 6-becsen nagy feltűnést keltett két szép varróleány, a Blaskovich nővéreknek, elfogatása. A két leány bejárós volt mint varró és a legjobb házakhoz s mindenki igen tisztességes életűnek ismerté őket. A napokban a csendőrség elfogta mindkettőt, mert kitudt, hogy közös egyetértéssel meggyilkolták az ifjabb leány ujszülött gyermekét.

Beküldetett. Van-e a tek. rendőrfőkapitány urnak tudomása arról, hogy a ns.-militicsi utcában levő 2 vendéglőben egyenként 10-12 drb disznót otthon etetnek. Mint tudjuk, ez rendeleti uton meg van tiltva. Kérem azért a tek. főkapitány urat, legyen kegyes e részben intézkedni és ez ázsiai hőségben a disznók kiállhatatlan büztétől megszabadítani. Egy ns.-militicsi utcai lakos.

Az augusztusi kirándulás Párisba. A m. á. v. városi menetjegy irodája augusztus hó 10-én rendezti Párisba való második kirándulását. Az első kirándulás utasai most már Párisban vannak, s úgy az uton tapasztalt kényelemmel, mint Párisban az ellátással a legtükröletesebben meg vannak elégedve. Ez képezheti a legerősebb bizonyítékát annak, hogy a második kirándulás, melyet a menetjegy-iroda megszokott szoliditással a közvetlen tapasztalat tudásával is rendez, minden tekintetben fényesen fog sikerülni. Az augusztusi kirándulás annyival is inkább ajánlható a közönségnek, mert e hónapra a párisi világiállítási bizottság több nagyszerű ünnepélyt tervez, s e hónap különösen alkalmas lesz az utazókra nézve abban, hogy a francia világhírű tengeri fűrdőbe tehessenek egy-egy rövidebb tartamu kirándulást. Jelentkezhetni a szabadkai városi irodában.

Hulla kifogás. Monostorszeghen f. hó 14-én a reggeli órákban egy 10-12 év körüli fiúnak hullája fogatott ki a község alatt folyó kis Dunából.

A palicsi országos jellegű atletikai és tornaversenyek ez évi augusztus hó 4-én lesznek megtartva, mely alkalmával az olympi játékokból átvett pentathlon is be lesz mutatva eredeti játékekből. A szokásos évi viadori és bajnoki versenyek érdekességét mindenesetre emelni fogja az, hogy hazánk elsőrangú tornászai, a kik nevezésüket eddig benyújtották a görög pentathlonra, mint atletikák fognak közreműködni.

Melléklet a „Bácska“ 55-ik számához.

Megjelent Zenta város községi népiszkolájának XX. évfolyama. Közli: Czehe Győző, igazgató. A bevezetésben „A tanítók tovább képző iskolája“ című az igazgató kitűnő tolla fejteget több, a tanítói körbe vágó, aktuális jelleggel bíró kérdést, a szokott eleven, praktikus felfogással. Különösen fején találja a szegyet ott, hol a statisztika által abszorbeált szakfelügyelet elégtelenségéről szól. Meg nem állhatjuk, hogy egy részletet ebből ide ne iktassunk: „... a népiszkolai tanfelügyeletnél — mondja — a papíros-korszak azonnal megszűnik, ha azokat a szerencsétlen rovatozású tabellákat, törzskönyveket és ezek kitérésére vonatkozó érthetetlen utasításokat a kormány egyszerűen elvetné. ... A szegény tanító, kit egy község nepekutatási állapotára vonatkozó táblás- és pótkimutatás összeállításával megbíznak, nem értheti azokat az összekuszált, rendszertelen rovatozatokat és még kevésbé érti akkor, ha az összeállításra vonatkozó utasításokat átolvassa; összeállítja tehát úgy, a hogy tudja; a kimutatás természetesen nem jó, a tanfelügyelő visszaküldi s ez az ide-oda küldözgetés kétszer-háromszor is megtörténik, míg végre is a tanfelügyelő kénytelen a betöltött rovatozatok reparálni. Hogy ez a statisztika-vándorlás mennyi időt rabol el, azt mindenki beláthatja.“ — A tanítótestületre vonatkozó közleményekből megemlítendő mozzanatok tartjuk, hogy minden testületi tagnak kötelességévé tétetett az egyesületi közgyűlésre kitért összes tételek kidolgozása. Az értesítő, mely a polgári leányiskolára vonatkozó adatokat is magában foglalja és ekként inkább egy egész kötet, mint füzetcsúba vehető, általában oly nagy gonddal és oly kiváló szakértelemmel lett összeállítva, hogy az igazgatót méltán illeti a díeséret, mert ez értesítő — minden frázis nélkül — bátran odaállítható a hazai legjelesebb tanítók által kiadott értesítők mellé. Ugyancsak a népiszkolák igazgatója állította össze a zentai állami-lag segélyezett községi ipariszkola értesítőt, mely Harsányi János ügyes és kimerítően megokolt dolgozatát közli az iparos tanulóknak sikeres oktatásának akadályairól. Rajz- és munkakiállítás ez idén is rendezett. r. l.

Az „Achilles Sport Egylet“ tagjai állami okleveles torna tanár vezetése alatt a Veres-féle szőlőmezőben minden kedden, esztőtökön és szombaton rendszeres oktatásban részesülnek. A torna órák d. n. 5 és 8 óra között tartanak. Küztudomásra hozatik, hogy mindazok kik a f. év augusztus hó 4-ik és 11-ikén tartandó paliesi versenyeken mint versenyzők közreműködni fognak, a teljesen felszerelt nyári tornahelyiség bármelyik napon tornázás és atletikai idonítás (training) céljából rendelkezésükre áll.

Eljegyzés. Bruck Herman bajai m. kir. adóellenőr a napokban eljegyezte Spielert Terka kisasszonyt, öz. Spielert Ignácé né sarvári lakos kedves leányát.

Árverések. Nagy Andrásné 2580 frtra b. ingatl. okt. 5-én Szabadkán. — Süli Antal 4707 frt 33 kr-ra b. ingatl. szept. 23-án Szabadkán.

A szajoli aratógépvérseny. Az országos gazdasági egyesület, társulva a szolnokmegyei gazdasági egyesülettel, e hó 6. és 7. napján Szajolban, Almásy Kálmán gróf birtokán, aratógépvérsenyt rendezett. A vérsenyt a magyar gazda közönségnek nagy és előkelő része látogatta meg, sőt maga Szapáry Gyula gróf földmívelési miniszter is élénk figyelemmel kísérte egy egész napon át Fejér Miklós államtitkár kíséretében a gépek munkáját. A versenyen résztvett 4 kéveköto és 5 marokrakó aratógép; a gépek munkája általános elismerést keltett, úgy hogy a jelenlévő birtokosok számos megrendelést tettek az egyes gyárosoknál. Különösen a kéveköto aratógépek azok, a melyek tökéletesített szerkezettel Magyarországon nagy jövőre számíthatnak, kiválsóan az alföldnek munkásszegény vidékeim. Különösen fölemeltésre méltó a kötoszerkezetnek rendkívül egyszerűsítése, a mi használatukat szakavatott gépész nélkül is megengedi. Fontos találmányt mutatott be az aratógép vérsenyen a sárospataki gazdák kendertermelő szövetségére. Eddig ugyanis a kéveköto aratógép első idejében sodromyal, később a külföldről behozott manilla fonállal dolgoztak s még az utóbbi is bár, lényegesen olcsóbb az elsőnél és a kézi munkánál olcsóbb eredményeket szolgáltatott, de eltekintve attól, hogy a magyar gazda természetét is külföldi fonálba volt vele kénytelen kötni, meglehetősen drága volt. Az eddigi általános vélemény szerint a kender fonala a szövetségére folytan nem lett volna alkalmas az aratógépnek megfelelő fonalat szolgáltatni. A sárospataki kendertermelő szövetségnek azonban hosszas kísérletek után nemcsak a manillát teljesen helyettesítő fonalat sikerült előállítani, hanem olyant, a mely azt használhatóságában felül is mulja. A fonál sokkal erősebb a manillánál és a négy gép három óráig tartó munkája alatt egyetlen egy ízben sem szakadt el. Fontos e találmány nemcsak az aratógép terjedése szempontjából, hanem különösen azért is, mert a fonalak nagy tömegben szükségelt gyártása a magyar kendertermelést is előbbre fogja vinni.

Athleta kirándulás Párisba. A magyar athleták által tervezett párisi kirándulás 1889. évi augusztus hó 15-én kezdődik. Indulás Budapestről a lánchídfőtől reggeli 5 órakor. — Borbély György, Szappanos Péter és Philippovics Emil, július 7-én indultak Párisba velocipéden. Turinon keresztül mennek, a hol Kosuth Lajos is meglátogatják. E három athletát még 21-en fogják követni, akik részint gyalog, részint vasparipán teszik meg a hosszú utat. Részvenni akarók jelentkezhetnek Veres Lajos bajnoknál (Budapest, Aréna ut 22.).

Irodalom.

Ujdonság. Berges. Amerikana. Humorisztikus rajzok az amerikai életből. Ára 60 kr. — Csengey. Elbeszélések, utikalandók. Ára 80 kr. — Mikszáth. A beszélő köntös. Ára 2 frt 40 kr. — Eötvös K. Lajos. Honfoglalás ezer év előtt és ezer év után. Ára 10 kr. — Maurer. Magyar és német torna-szótár. Ára 30 kr. — Döntvénytár új folyam XXII. kötet. Ára 2 frt. — Fain. Java adomák tára. Szerkeszti Csieseri Bors. Zsidó tréfák. Sajátkezűleg elmondja Seiffensteiner Solomon. Ára 1 kőser forint. — Magyar Salon júliusi füzet. — Dirday. Igazságtügyi törvénytar legújabb bővített kiadás. Ára 7 frt. — Monostori. Vezérfonal az állatorvosi tisztviszgan. Ára 1 frt. — Wasserrecht. Ára 1 frt. — Vízjogról törvénycikk. Ára 80 kr. — Ersey. Arany János

életéből. Ára 1 frt 40 kr. — Thaly. Tanulmányok a Rákóczy korból. Új kiadás. Ára 2 frt 40 kr. Kaphatók Kollár József könyv-, zenemű- és papírkereskedésében, Zomborban.

Megjelent. Gyakorlati Hitelemzések a kath. népiszkolák I. osztálya számára. Irta és kiadta: Fonyó Pál a „Kath. Hitelemzések“ szerkesztője. III-ik kiadás, a kalocsai egyházközség jóváhagyásával. Esztergom, 1889. Laiszky János kiadása. — Oráról-órára módszertanilag kidolgozott hitelemzéseket nyújt gyermeked nyelven és egészen elemiesen; félvekenként részletes tantervet ad; függelékül pedig adja az általa írt: Új elemi katekizmust, az I. II. III. osztály számára, mely kidolgozás és nyelvezet tekintetében nagy haladást jelez használatban levő katekizmusainkkal szemben, és mely mű már is sok tekintélyes tanterfű elismerő nyilatkozatával találkozott. — A Hitelemzések használhatósága elég kezesség, hogy a mű harmadik kiadást ért, és évek óta annyian keresik! Megrendelhető szerzőnél Sükösd (Pestm.) és Laiszky János könyvnyomdájában: Esztergom (Simor János utca) Bolti ára 2 frt, s akik ez összeget előre beküldik, a művet keresztkötés alatt bérmentve kapják.

Bács-Bodrogh vármegye területén létező kis- és nagyközségekre nézve az azokban megszállt idegenek bejelentése körüli eljárást rendező

szabályrendelete.

1. §. Mindenki, aki a községben 24 órán túl megszállt idegennek lakást ad, köteles a nála megszállt idegent nevének, kilétének és illetőségi helyének bemondására felhívni, mely felhívásnak az idegen eleget tenni tartozik.

Vendéglő-, fogadó- és szállodatulajdonosok e célból a lapok száma és összefűzése tekintetében a helyi rendőrlóság által hitelesített vendéglőnyelvet tartani kötelesek, melybe a vendéglős, illetve fogadós felhívására a megszállt idegen elő- és keresztneve, foglalkozása s illetőségi helye az idegen által sajátkezűleg, amennyiben pedig írni nem tudna, az üzlet tulajdonosa vagy megbízottja által bevezetendő.

2. §. A lakástadó, ideértve a fogadó-, vendéglő- és szállodatulajdonosait is, tartoznak a náluk 24 órán túl megszállt idegenek nevét, foglalkozását és illetőségi helyét a legközelebbi 24 óra leforgása alatt a községi, illetve a körjegyzőnél bejelenteni, aki a történet bejelentéseket egy nyilvántartási könyvbe bevezetni köteles.

3. §. A községi előjáróság a bejelentési kötelezettségnek, úgy az illető idegennek, mint a szállástadó, fogadó, vendéglős és szálló házak birtokosai részéről való megtartását hivatalból is figyelemmel kísérni tartoznak, mívégből, ha arra alapos ok van, időnként, házonkinti nyomozatot is rendelhetnek el.

4. §. A községben 24 órán túl megszállt idegen, aki nevét és kilétét a vett felszállításra bemondani, valamint azon lakást adók, fogadósok, vendéglősök, szállodatulajdonosok, kik az idegennek megszállásáról a jelen szabályrendeletben előírt jelentést a községi, illetve körjegyzőnél a 2. §-ban kitűzött idő alatt megtenni elmulasztják, közbiztonság elleni kihágást követnek el; mely kihágások a magánlakástadónál 25 frtig, a többieknél pedig 50 forintig terjedhet pénzbüntetéssel, illetőleg megfelelő elzárással büntetendők.

5. §. Vendéglősök és szállodatulajdonosok, kik vendéglőnyelvet nem tartanak, vagy azt a rendőri közeg kívánataira előmutatni vonakodnak, kihágást követnek el, mely 50 frtig terjedhet pénzbírsággal, illetve megfelelő elzárással büntetendő.

6. §. A községi előjáróság annak ellenőrzése tekintetében, hogy a külföldi az 1886. XXII. t. e. 15. §-ában foglalt rendelkezéseknek mindenekben megfelelt-e? a most idézett törvényszakasz, illetve az 1888. évi augusztus hó 11-én 54091. sz. a. kibocsájtott belügyminiszteri rendelet értelmében jár el.

Amennyiben pedig a külföldi lakhatási engedélyért, a községbe történt megszállásától számítandó három hó alatt önként, sőt a három hó eltelte után, a törvényben megállapított további 8 napalatt a községi előjáróság felhívása dacára sem jelentkezett, e felől a községi előjáróság a fősztorgabirónak 24 óra alatt jelentést tesz.

7. §. A jelen szabályrendelet alapján kiszabott pénzbüntetések az 1887. évi VIII. t. e. 2. §-ában jelzett célokra fordítandók.

8. §. A jelen szabályrendelet alapján büntetendő kihágások felett első fokon a járási fősztorgabiró, másodfokon az alispán, harmadfokon a m. kir. belügyminiszterium bíraskodik.

Zomborban, Bács-Bodrogh vármegye törvényhatósági bizottságának 1889-ik évi március hó 27-én tartott üléséből.

Jegyzette:

Karácson Gyula s. k.,
főjegyző.

Ezen szabályrendeletet, az 1879. XL. t. e. 5. §-a alapján, ezennel megerősítem.

Budapesten, 1889. évi április hó 19-én.

A miniszter helyett: *Beniczky* s. k., államtitkár.

A sáskákról, és kiirtásukra alkalmas eljárásról.

(Linhart György és Hechtl Sándor, a magyarországi gazdasági akadémiák szaktanárainak jelentése.)

A sáskák (Acrididae) az egyenes-szárnyúak (Orthoptera) rendjébe tartoznak. Az egész rendre jellemzők a rágásra alkalmas szájrészek, a 4 rendszeren különféleképp erezett szárny, s hogy féljű átalakulók, azaz a petékből kikélt állatok, a hiányzó és csak többszöri vedlés után megjelenő szárnyakat leszámítva, hasonlítanak az anyáállathoz. Az egyenes-szárnyúak rendjébe tartozó rovarok több alrendbe, csoportba oszthatnak. A magyarországi egyenes-szárnyúakról az Orthoptera-Pseudo-Neuropterák elhagyásával — Frivaldszky János igen becses monográfiát írt, melynek segítségével bárki is könnyen meghatározhatja az egyes fajokat.

A sáskák, a valódi egyenes-szárnyúak (Orthoptera genuina) alrendjébe a szökők (Saltatoria) csoportjába tartoznak, általános ismertető jeleik: csápjuk rövid, fonáldomuk, néha háromlelű, legtöbbször azonban oldalvást összenyomottak. Mellő szárnyak keskenyek, pergamenszerűek, nem ráncosak, hátulso szárnyaik finomabbak, hártvások, s nyugvaskor ráncokba szedettek, lábakon a tarsus három ízű, a hátulso lábakon a combok igen erősek s az ugrásra különösen alkalmasok. A nagy közönség a szöcskével téveszti őket rendszeren össze, melyekhez nyilván leginkább hasonlítanak, de tőlök könnyen megkülönböztethetők, mert a szöcskék csápjai hosszúak, legtöbbször a test hosszúságával bírnak, vagy még hosszabbak, tarsusuk 4 ízű, a nőstények kard- vagy sarlóhoz hasonló tojócsővel bírnak, ami a sáskáknál teljesen hiányzik; a peterakás megkönnyítésére e helyett a potroh utolsó gyűrűjén 4 rövid szaruszerű kajmós pélcének (valvula) nevezett nyújtvány van, melynek ketteje felfelé, ketteje pedig lefelé irányult.

A sáskák petéiket többnyire a földre rakják, s pedig nem egyenként, hanem esomókba, az egyes petéket a peterakás alkalmával kiválasztott ragaszos anyag tartja össze. A peterakás ezen módjának azon gyakorlati előnye van, hogy a nagyobbaknál a peteszedés, mint alább látni fogjuk, eredménytelenné eszközölhető. A petét rendszeren egész vagy a nyár második felében rakják le, e célra oly helyeket keresnek fel, melyeken a majdan kikélt álea elég tápot találhat, s a melyek elég száraz, napos, s így meleg fékvéssel bírnak. A peték száma egy sáska után 80—150-re tehető. A petéből a lárvák a melegebb tavaszi napok beálltával bujnak ki. Az apró lárvák kezdetben fehéresek, színtelenek, de már néhány óra múlva a kikéltetés után, sötétebb színt, szürkét feketéig, ötenek fel; a sötétebb színt azonban minden vedlés után világosabb váltja fel. A vedlés 4—5-ször történik, az egyes vedlések 10—14 napi időközben következnek egymásután, mely időközben az állat folytonos táptelvetél által iparkodik növekedni. A vedlés előtt azonban egyideig nyugton marad, nem eszik, csak amint a már szákká vált felső bőrt leveti, kezdi el a pusztítást újból, mely nagyon természetesen a növekedés előrehaladtával lesz nagyobb s észrevehetőbb.

A sáskák kizárólag csak növényekkel táplálkoznak s roppant falánkok. Ha vannak is egyes növények, melyeket előszeretettel keresnek fel, ha egyszer nagy mértékben megjelennek, akkor válogatás nélkül megesszük mindenféle növényi anyagot. A nádat ép úgy elpusztítják, mint a gabonát, tengerit, vagy bármely gazdasági növényt.

A sáskafajok bármelyike is veszedelmessé, kártékonyvá válhatik. Nem szükséges erre, hogy más vidékekről vándoroljon az hozzánk, hazai sáskafajaink bármelyike is képes kedvező körülmények között oly mértékben felszaporodni, hogy ez által jelentékeny kárt okoznak. Nem kell ehhez egyéb, mint kedvező körülmény a peterakására és az állat fejlődésére. Igaz ugyan, hogy a kedvező körülményeket apróra felsorolni nem lehet, mert nem ismerjük valamennyit. Leginkább csak kedvező időjárásról beszélünk, de, habár az időjárásnak különösen nagy szerepe is jutott, kivéve még más körülmények, mint betegség, ellenségek száma, elősdiék sat. is közreműködnek a szaporodás szabályozására. Rendes körülmények között ezen különféle körülmények együttműködése okozza azt, hogy dacára a meglehetősen szaporaságnak, évente oly sok pusztul el, miszerint a felmaradó mennyiség évről-évre egyenlő számot tesz ki. Ha azonban e pusztulást okozó körülmények megszűnnek hatni, vagy csak kisebb mértékben működnek, akkor bekövetkezhetik azon eset, hogy a rendszeren csak gyéren előforduló sáskafaj oly mértékben felszaporodik, miszerint az egész természet veszélyeztetni. Ez áll a vándorsáskától kezdve lefelé bármelyikig. Egy egyszerű példa legjobban igazolja kifejtett állításunkat. Ha valamely néhány hold nagyságu területen, pl. réten, 5000 sáska tanyáz, ez fel sem tűnik, e sáska felét véve nősténynek, egyre 150 petét számítva, ezek 375.000 petét raknak; ha már most e petéknek v. lárváknak csak egyharmada pusztul el a kedvező körülmények következtében, akkor jövő évben mégis 250.000 sáska fog már fellépni, mely mennyiség még nem okoz oly kárt, mely észrevehető volna, ha ezek ismét kedvező körülmények között rakhatják le petéiket és fejlődhetnek a lárvák, akkor az előbbi számításot alkalmazva, újból a következő évben már 12.500.000 sáska fog ott tanyázni, ahol a három év előtt 5000 volt, ezek azután képesek már nem csak a rétet, hanem a körülötte levő területeket is lepusztítani. Ezen nagyon egyszerű és igen könnyen felfogható dolgot gazdáink vagy nem tudják, vagy nem hiszik el, mert különben csak megtennének mindent, hogy a felszaporodást, amennyire csak emberi erő által lehetséges, megakadályozzák. Ez irányban pedig a sáskák természetes ellenségeinek megvédése és szaporodásukra kedvező körülmények lehető előidézése által működhetünk legsikeresebben. A sáskák ellenségei a vakand, mely főleg a peték pusztítása által használ, hasonló módon árt a cikány, de legsikeresebben pusztítják a madarak, különösen a gólya, seregély, a vétési és hamvasvarjú, a gébics. Védni kell tehát e madarakat, esakhogy ez oly követelmény, melyre már oly sokszor figyelmeztettük gazdáink, s valószínűleg még sokszor lesznek figyelmeztetve, míg azt valóban meg is teszik.

Ha már azonban igen elszaporodtak, akkor a felsorolt ellenségek nem elégségesek a kiirtásra, az embernek magának kell ez esetben közreműködni. A kiirtásra, elpusztításra nézve a következőket ajánljuk:

1. **A peték összeszedését.** Ezen eljárás sikeresen csak a nagyobb fajok ellen alkalmazható, mert csak ezeknél képeznek a peték oly nagy esomót, hogy azokat felismerni és összegyűjteni lehetséges, minden hosz-

szabab keresés és különös szakismeret nélkül. Azon helyeket, hova a petéket lerakják, némi gyakorlat után könnyű feltalálni, az ily helyeken ugyanis rendszeren nagyobbszámú doglótt nőstény sáskákat találhatni. A peték keresésénél nem szükséges mélyre felkutatni a talajt, mert a peték legfeljebb 4 cent. mélységben rakják le. Azon helyekre, hol a nyár folyamán és ősszel sok petét szedtünk össze, jövő év tavaszán különös figyelmet kell lenni, mert valamennyi petét összedűni lehetetlen, azért tavasszal a visszamaradt petékből kikelt, kezdetben csapatokban együtt ülő, fiatal lárvákat kell pusztítani.

2. A sáskák elégetését. Ahol már a sáskák pusztítanak ott legtöbb sikerrel alkalmazhatni ezen és a következő eljárást: Az elégetést oly módon eszközöljük, hogy azon irányban, mely felé a sáskák húzódnak, egy szabad területre, ha ilyen nem rendelkezikünk, akkor lekaszálnak egy szükséges nagyságú területet, melyre szalmát, nádat vagy más könnyen égő anyagokat hordunk, ezután a sáskákat arra tereljük, felgyújtjuk.

3. Fogó árok ásását. Oly vidéken, hol a tüzelőanyag sokba kerül, munkaerő pedig elég van, ezen eljárás ép sikerrel alkalmazható, mint az előbbi. Itt szintén azon irányban, mely felé a sáskák húzódnak, a még meg nem legett területen 50—60 centiméter mély s ily széles árkot húzunk, a kihányt földet a túlsó oldalra az árok partjára felhalmozzuk, ezután a sáskákat az árokba hajtjuk, és itt agyontaposuk s egy réteg földdel behintjük. Jó az árkok fenekén egyes mélyebb fogógödöröket alkalmazni, melyekbe az árok fenékén mázskáló sáskák belebuknak, összegomolyodnak, s így könnyebb őket agyontaposni.

A sáskák hajtásánál a következőkre kell figyelemmel lenni: A hajtók lombos fágakkal ellátva a sáskasereg mögé állnak és az ágakkal feljlesztgetik az állatokat, anélkül azonban, hogy agyonverdesnek őket, mert különben ezek olyannyira összezavaródnak, hogy nem haladnak a kívánt irányban, hanem vagy nyugton maradnak, vagy visszafelé ugrálnak. Ezen hátráltató körülmény elkerülése céljából a hajtóknak még arra kell figyelni, hogy a nagy sáskatömeget mindig bizonyos távolságban álljanak, ne pedig közötte járjanak, és ha a sereg egy vagy más okból megakad, nem akar haladni, a hajtóknak bizonyos távra visszahúzódnok s csak 1/2—1 óra elteltével szabad a hajtást folytatni. A hajtásnak továbbá lassan kell történni, mert különben a sáskák elfáradnak és nem haladnak előre. A legalkalmasabb idő a hajtásra a kora reggel, amíg a harmat fel nem szállt, a vándorsáskákat, midőn szárnyasok, már eskák ez időben lehet hajtani, a kisebb fajokat azonban, szintúgy a vándorsáska lárváit egész napon át lehet terelni. A hajtást ugyanazon területen többször kell ismételti mindaddig, míg elegendő sok sáskát lehetőleg módon összhajtani és elpusztítani.

Ezen három pontban foglalhatjuk össze azon intézkedéseket, melyeket a sáskák ellen sikerrel alkalmazhatni. Azonban ezek felsorolásával korántsem említettük fel mindazon intézkedéseket, szerkeket, melyek a sáskák ellen ajánlottak. A meg nem említett segédszerek azonban vagy habonaszágra, vagy e tárgy nem ismerésére, vagy úzerkedésre vezethetők vissza. A sáskák elé harangozást még csak megbeszélhetni a tudatlan népek, habár ezzel is többet árt magának, mint a sáskának, de mit szóljunk ahhoz, ha komoly férfiak gazdasági szaklapokban a sáskák ellen carbolsavat, hamut, korai és késő vetést ajánlanak. Feltevé, hogy a carbolsav megöli a sáskát, mily roppant mennyiség volna erre szükséges, mennyi munkaerőbe kerülne, annyi vizet és carbolsavat a meglepett területre felhordani? E szer csak akkor használható, ha az egész terület carbolsavval elárasztanók, ennél talán azonban mégis csak olcsóbb az égetés vagy árokásás.

Korai vagy késői vetés ajánlása a sáskák ellen, szintén el nem fogadható tanács. A korait, ha jövő évre várjuk a sáskát, későit, ha már itt vannak. Hiszen ez nagyon jó volna, ha megtudnók mondani, hogy mely napon és mely órában fognak hozzánk érkezni a sáskák, csak hogy ezt meghatározni nem lehet. Semmi pozitív adattal nem bírunk, mely biztosítana, hogy a sáskák majd csak augusztusba jönnek hozzánk. A korai vetés nem eszközölhető oly korán és nem is vonja maga után, hogy az aratás 4 héttel előbb történjék, a rendes időnek 5—10 nap pedig nem számít. Az ily tanácsok meg nem fogadására különösen figyelmeztetjük a gazdaközönseget. Első tekintetbe jobbnak látszanak, mint az általunk ajánlottak, mert kevesebb munkába, fáradságba kerülnek, de a haszon szinte kevesebb vagy éppen semmi.

Nem csak a sáskákat illetőleg, hanem a többi gazdasági rovarok ellen ajánlott esodaszerekre is felhívjuk a gazdaközönseget figyelmét, azt tanácsolván, hogy ezeket meg ne vásárolja, mert ezen szerek, igaz hogy használhatók, de nem annak, ki megveszi, hanem annak, aki eladja. Ha azon a pénzen, mely erre szükséges, napzámoskat fogad, és ezekkel pusztítja a kárt okozó ellenséget, különösen, ha az egész község együttesen eszeleksi ezt, akkor minden híres szerek, különös vetésmódok nélkül, igen egyszerű módon lehet a bajt elnyomni.

A sáskafajok közül különösen a következők léptek fel nálunk oly nagy mennyiségben, hogy károkat okoztak.

1. A vándorsáska. (Oedipoda migratoria, Linné v. Pachytulus migratorius L.) 4—5 centiméter hosszú s így a nálunk előforduló rovarok legnagyobbjai közé tartozik; feje nagy, vastag, alul szélesebb mint felül, elől függélyes csápja 26 ízű áll, a fejtető eleje esekélyen kivájt, szájrészt különösen erőteljesek. Előtorja egészen a középig összeszorult, hátsó része elszélesedő s a szárnyak tövét fedi, felül háromszög alakban végződik.

Az előtörj felső oldalának közepén egy-kétszer beemésztett hosszorú vonul végig, oldalrövid hiányoznak. Az előmell tompa, szárnyai a potrohnál hosszabbak. A hátsó lábak combjai igen erősek és felső oldalukra finoman fogazottak. A vándorsáska színe nagyon változó. Azon vélemény, hogy a hímek a nősténytől színe által meg lehet különböztetni, téves. Legelőkeltebb színe a fej és az előtörj; ez zöldes sárga-barna-vöröses színű lehet, leg-többször fekete. A potroh sötétbarna vagy kékes, a pélek rendszeren feketeek. A szárnyak sárgásbarnák, elszórt sötétebb foltokkal, a főerek barnák. A lábak sárgászöldek.

A vándorsáska nálunk egyes példányokban minden évben előfordul s ezek felszaporodása ép oly nagy károkat képes maga után vonni, mint a keleti vidékekről vándorló csapatok, s a sáskajárásokat nem is a keletről jövő sáskák okozták kizárólag, hanem a minálunk gyakran előforduló rendkívüli felszaporodása is. A vándorsáskák ellen a fentemlített peteszedés igen sikeresen alkalmazható.

2. Az olasz beszke. (Caloptenus italicus.) A hím 16—20, a nőstény 28—30 mm. hosszú. A vándorsáskától megkülönböztethető az által, hogy kisebb, az előmell közepén hosszú kupos emelkedéssel bír, és a középtörjön kívül az előtörj még két oldalröviddel is bír, feje rövid, a homloka egy kissé lejtős, a fejtető közepén rövid ormóval bír. Szárnyai jól kifejlődtek, a potrohul hosszabbak, színe szintén változó, leg-többször rozsdásbarna. A mellő szárnyak sárgásak, feketés vagy barnás foltokkal, melyek néha egymásba folynak, fedettek. A hátsó szárnyak rózsaszínűek. A hátsó combok belső oldala alsó része vöröses, a külső oldalán három, néha homályos folt látható, hátsó lábszárai vörösek. Fejlődése nincs teljesen kiderítve, mert azon nézet, hogy a nőstény áttelel s csak tavasszal rakja a petéit, nagyon valószínűtlen. Hazánkban már többször léptek fel pusztítólag, így 1866-ban Nógrádmegyében, 1875-ben habár csak kis területen, Mosonméggyében, 1876-ban Kolozsvár környékén.

3. A réti lovanc. (Stenobothrus pratensis L.) Hossza a hímél 13—18 mm., a nősténynél 17—22 mm., feje, oldalvást tekintve, háromszögű, a fejtető elején két hosszukás gödröskével, az előtörj középtörjéje egyenes, az oldalrövid egy kissé görbültek s a fej irányában egymáshoz közeledők. Az előmell tompa. Színe fűzöld, alul sárgászöld vagy barnás, hátsó lábszára vöröses.

Taschenberg említi, hogy Ausztriában különösen az árpa- és zabföldeken okozott nagybűt károkat. Hazánkban igen sok vidéken előfordul, de jelentékenyebb károkat tudtukkal nem okozott.

Az olasz sáska (Caloptenus italicus L.) ellen való védekezés.

Az olasz sáskát (Caloptenus italicus) a közönség sok helyütt összetévesztette a Pécelen, Szegeden, Hódmező-Vásárhelyen és Szentesen fölött marokkói sáskával (Stenobothrus maroccanus Thunb.). A kettő között leginkább az a különbség öltik szembe, hogy a marokkói sáska előmellkasának (a nép nyelvén: nyakának) láti oldalán már álcá korában egy sárga X alakú jegy van, míg az olasz sáskánál ezen a testrészen semmiféle ilyen rajz nincsen. Ha már megzárnyasodtak, akkor az olasz sáskát könnyen meg lehet ismerni arról, hogy szárnyai (az alsó, a szárnyfedők alá rejtett szárnyak, melyeket csak repüléskor feszít ki) szép pirosak, mint az őszibarack virágai; míg a marokkói sáska alsó szárnyai színtelenek.

A marokkói sáska ellen, a mig nincs még szárnya, az u. n. „ciprusi vészonszövény“-ekkel védekezünk; az olasz sáska ellen azonban ez az eljárás azért nem alkalmas, mert ezt a sáskafajt nem lehet jól hajtani. Egynéhány lépésnyi terelés után már csökönys kezd lenni és utóljára inkább agyonvereti vagy agyontaposatja magát, mintsem hogy a kívánt irányban haladna.

Az olasz sáska ellen tehát csak a következő védekezési módokat lehet ajánlani:

1. A rovarfogó hálókál való összehalozás. Ezek fanyélbe erősített 30—35 cm. átmérőjű vaskarikák, melyekre házivázonból készült 50—60 cm. hosszú kis zsákok vannak varrva. Ezekkel folyton föl és alá járva és a hálót kaszálló mozdulatokkal folytonosan jobbra-balra hímálva, sokat össze lehet fogni. Ha a kéz kifáradt, akkor a hálózást a nyílásnál hamar összefogjuk, hogy a sáskák ki ne szökhesselek. A munkások után menő szekereken vízzel félig felt hordó van, melybe aztán a hálók tartalmát beleöntik. A fogat kocsisá pedig örködik, hogy a hordóba öntött sáskák a vízből ki ne mászhasanak melyben különben néhány perc alatt megfulladnak. Az összehalozást szárnyatlanok és szárnyasok, kicsinyek és nagyok ellen is lehet használni. Vigyázni kell arra, hogy a hálózók a sáskalepet terület széléről haladjanak a közepé felé.

2. Hajtás által. Ámbar az olasz sáska nehezen halad és gödörbe nem is terelhető, mégis lehet ellene a hajtással is működni, ha sok hajtó áll rendelkezésre. Ilyenkor kisebb területre (1—2 holdat) körül fognak a hajtók és a sáskákat lassan a közép felé terelik. Ha már oly sűrűen vannak, hogy a talaj fekete töltik, akkor seprőkkel, vagy hajlékony vesszőkötékkel agyonverik. A hajtással az égetést is össze lehet kapcsolni ott, hol bőven van szalma: ilyenkor a hajtókör közepén egy nagyobb (15—20 lépés átmérőjű) kerek foltot jó vastagon szalmával kell borítani, melyre a sáskák igen szívesen rámennek. Ha már elhelyezkedtek rajta, akkor a szalmát egyszerre kell köröskörül meggyújtani. A hajtással való védekezés csak addig alkalmazható egész napon át, míg a sáskákban nincsen szárnyuk; ha a sáskák már szárnyasak, akkor ez a védekezésmód csak a reggeli és esti órákban vagy borult időben vezet sikerre.

3. A legjobb eredményt adja a tavasszal, mindjárt a petéből való kikelés után alkalmazott irtás. E végből az előbbi évben sáskákkal legett dűlökben a fel nem szántott területeket figyelemmel kell ellenőrizni, mert a még csak néhány napos sáskák (melyekből ilyenkor 14 ezer fér el egy literbe) ez időtáiban négyzetméternyi nagyságú foltokon vannak méhrájszerűleg összezsomolyodva. Ezeket az összehalmozódott társaságokat különösen a hűvösebb órákban seprőkkel egészen agyon lehet verni. Hálókba is bele lehet őket seprni és az 1. alatti módon megsemmisíteni.

4. A pulyákban a sáskalepet területre való hajtása a legkitűnőbb módja az irtásnak. Mikor a sáskák még kicsinyek, igen sokat elfogyaszt belőlük a pulyka egy nap alatt. Azért sáskák által károsított vidékeken a tömeges pulykanvelést nem kellene elmulasztani.

5. A talajműveléssel is sok sáska elpusztul. Megfigyeléseink alapján ugyanis meggyőződünk a felől hogy a mely szántással föld alá került petékből kikelő álcá nem bír a föld színeire vergődni, hanem a föllette levő földréteg alatt elpusztul. Azért április közepéig minden ugarföldnek, mely a sáskalepet dűlökben van, egyszer föl kellene szántatnia. A második szántást azonban jobb akkor hagyni, mikor az álcák már kikeltek a petékből; mert megeshetik, hogy a második szántással az első szántással föld alá került petetokok egyrésze megint a föld színére kerül és a benne levő peték kikelnek.

Udvaromban.

Udvaromban egész erdő!
Sűrű cserjés az alatt.
Daltól, zajtól mindig zengő;

— Uj és uj gyermekcsereg jó
Ellepleni az ágakat.

Mig egy-egy raj mászsa a fát,
Labdáz távolabb a más.
S járva én a tornác hosszát,
Nem ijeszt sem a magasság,
Sem pedig a — puffogás.

Pedig kettő az enyém ám!
Fejle izmok, fürge láb...
A porondon és a vén fán
Egyikük se hederít rám;
Nekik áll ott a világ!

Titkon föl, majd lepillantok,
Büszkén szétekintgetek,
S hogy csapongnak a fris hangok
Verem én hozzá a lantot;
Rajta! bátran, gyerekek!

Hadd feszüljön a kar és láb!
Hadd hajlongjon a derék!
Ugy lesz az izom acéllá,
A szem fénye csupa tűz, láng,
Ész fogékony, lélek ép!

Még csak játék; részét kéri
A természet pazaron;
Még bukik, a földet méri,
De elem áll majd a — férfi:
Az erő és nyugalom.

Ez erőt nem korlátozzák:
Ég és föld és tengerek.
E nyugalmat ki nem fosztják:
Száz ellenség, száz gonoszság, —
Nagy, fenséges ott ered.

Dömötör Pál.

NÉMA SZÓNOKLAT.

— Humoreszk. —

Írta: Bányász Mihály.

Kakas Péter ügyvéd, országgyűlési képviselőnek született, csak hogy nem birt szónoki tehetséggel. Okos és népszerű ember volt, bár felsültség nélkül egyszerű felköszöntőt sem tudott elmondani, s a mellett örökös rekedtségben szenvedett.

Egy követválasztás alkalmával a nép fölleptette jelöltül. — Az országában — gondolt magában — nem leszek kénytelen szónokolni: ott hallgathatok, sőt — ha tetszik — alhatom is, de a választókhöz okvetlenül kell beszélnem. Mily nagy hátrányomra van ez az átkozott rekedtség! Mikor az igazságügyminisztert fogadtam, alig mondtam el 10—15 szót, áttértem a rekedtségemre s addig beszéltem róla, míg maga a miniszter azt nem mondta: „Eleg lesz már!” Bosszantó hangom miatt még eddig mindig felsültem! De hát nem lehetne azon segíteni? Hiszen Demosthenes még nagyobb hibával született és mégis egyszerű kavics segélyével világhírű szónokká lón. Persze az ő idejében még a telefon a tudományok ezer éves tojásában pissegett; de ma már esodálatosan beszél. Talán ki lehetne egy szónoklási gépet is találni? Miért ne? A nyelvészek már régen kimondták, hogy a beszédhangok a tüdő, száj és nyelv működéséből származnak. Megállapították azt is, melyek a száj-, fog- és torokhangok? E tudományos elmélet alapján könnyű összeállítani egy hatalmas szónokoló gépet, mely engem az országába beseget. Ugy van! A terv természetesen, a kivétel könnyű! Kautschukból óriási emberfejet orr-, száj-, nyelv- és fogakkal és egy torokt csináltatok. A torok össze lesz kötve egy nagy fújatóval. Különböző rugók segélyével a száj és nyelv mozgásba s lábakkal a fújató megfelelő működésbe hozható lesz. Ily gépet a budapesti művészek kétségkívül összeállíthatnak; kezelésére, titoktartás mellett, az irnokomat fogom betanítani; azután én csak felállok az emelvényre és csak a számat fogom mozgatni s kezeimmel gestikulálni: a gép hátam mögött hatalmas hangon el fogja mondani programbeszédemet, melynek elején röviden ki lesz fejtve, hogy esoda történt velem, mert „amint hallják, tisztelt választóim, megsza-badtam rekedtségemtől, hogy az országábat az adome-elés elleni tiltakozással telekiabálhassam.” A gép hibátlanul fogja elmondani programbeszédemet, mert az irnok előtt írásba foglalva fog fekdüni. Pompás terv! Így biztos a megválasztásom!

E terv kifőzése után Kakas Péter rögtön felrándult Budapestre. Rakásra hordott össze néhány nyelvész, orvost, gépészmérnököt és gyárost, kikkel hűen közölte a gép létesítésének tervezetét.

Az összesereglett tudósok és művészek zártkörű tanácskozást tartottak a fölött, vajjon a bolondok házába vitessék-e be a leendő honatyát, vagy elkészítsék-e neki jó árért a gépet? Sok eszmecsere után maguk is himni kezdték ily csodagép elkészítésének lehetőségét.

A leendő honatyá nagy örömmel előlegezte a költséget és sietett haza összeállítani programbeszédjét.

A választás rohamosan közeledett: a jelölt sürgette a gép elkészítését. Budapestről azt írták, hogy a gép még csak morog, s hogy sok vesződség van vele. A jelölt azt válaszolá, ne sajnálják a fáradságot és költséget: ő készfűzető lesz, csak mielőbb igazítsák meg, hogy tisztán adja ki a beszédnek mind a 36 hangját s jelöljék meg betűkkel az egyes hangokat a rugókon; vigyázzanak arra is, hogy aztán valahogy ne selypítsen a gép.

Budapesten beleuntak a sok vesződségbe s bosszankodtak, hogy ez az egy bolond százat csinált; s nehogy elveszítsék a már általuk befektetett költséget, megírták a jelöltnek, hogy a gép már hatalmas emberi hangokat ad, sőt tréfából megkérdezték, nem hallotta-e Budapestről ott a Tisza vidékén a esodatalmány gyönyörű hangját? Most már — aszongyák — elküldhetik; csak még az igért 1000 ftt megérkezését várják.

A jelölt rögtön felküldi ezt a kerek összeget s bejelenti a politikai hatóságnál, hogy holnapután, azaz vasárnap nyilvános programbeszédet fog tartani.

A gép csak vasárnap reggel érkezett meg; a vonatból egyenesen a városába egy szobájába vitték. A jelölt az irnokon kívül mindenkit kiparancsolt a szobából s úgy eszmélt ki a fejet, mely alig fért be az ajtón. A fújtató külön lázában volt. Ezt az irnok gyorsan összekapcsolta a fejjel s működésbe hozta. A jelölt szeretett volna legalább csak egy rugót is megnyomni, de attól tartott, hogy a gép elküldte magát s el lesz árulva a már gyülekező választók előtt a titok. Sőtva pedig nehezen tud beszélni ez az óriási száj.

— Legtanácsosabb volna — szolt az irnok — az „i. á” hangokat megnyomni; a választók legfőleg az azt hinni, hogy egy nagy számú van idebenn...

— Főszólag minden próba — válaszolt az ügyvéd — meg van írva, hogy gyönyörűen beszél.

— De hátha női hangja van?

— Ejh, menjen maga a pokolba! Világosan tudatják velem, hogy hatalmas basszus hangon beszél. Ilyen pedig csak férfihang lehet. Ami a kezelését illeti, az nagyon egyszerű. Maga barátom, zongorázni tud; itt vannak lássa, sorban a betűk a rugókon; egy félóra gyakorlat után nemesak az, ki zongorázni tud, de még az is beszélhet rajta, aki csak olvasni tud. Most pedig eresztük ki a fújtatóból az összesűrített levegőt s vigyük az egész szerkezetet az ablakhoz, de előbb húzzuk le a redőket s nyissunk ki egy ablakzárnyat. Így ni! Maga itt fog maradni, bezárkózik s gyakorolja az újait. Itt van a programbeszéd. De addig világért se fújtsa! A nép már nagyon gyülekezik, félóra múlva felállok itt az ablak előtt lévő emelvényre s a mint meghajtom magam, rögtön rugózza ki: „Tisztelt választók!” azután nyugodtan, minden sietés nélkül, folytassa tovább a beszédet.

Félóra múlva a jelölt fölment az emelvényre; az irnok lenyomta a fújtató emelvényét, újait a rugók fölött készen tartva. A jelölt meghajította magát. E jeladásra az irnok nyomkodni kezdte a rugókat, az ügyvéd mozgatta a száját, mintha beszélné, s a gép oroszláni torokkal ugatni kezdett!

A jelölt megjéjt s leugrott a nép közé, ez pedig rémülten szerte-széjjel futott, nehogy összeharapdálja ez a fenevaddá lett kutyaszőrű jelölt!

Naptár. Julius.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orosz naptár
16 Kedd	Skapul. ün.	Faust. v.	4 András C.
17 Szer.	Elek h.	Elek	5 Athanas
18 Csüt.	Fridrik	Rozina	6 Sisens
19 Pént.	Paul. Vince	Makfina	7 Tamás v.

Felelős szerkesztő: **Dr. MOLNAR ISTVAN LAJOS.**
Helyettesít: **Laptulajdonos és kiadó: BITTERMANN NÁNDOR.**

HIRDETÉSEK.

Hirdetmény.

Van szerencsém a t. c. közönség becses figyelmébe ajánlani

fris töltésű

ásványvizeimet,

továbbá bátor vagyok a t. c. közönség tudomására hozni, hogy a rég ismert és jó hatással bíró

borszéki viz főraktárát

birom, és az alatt jegyzett áron vagyok képes a t. c. közönség b. rendelkezésére bocsájtani, u. m.:

1¹/₁₆ lit. üveg 25 kr. Tisztelettel
1 " " 20 kr. **Sztrilich Zsigmond.**
1/2 " " 15 kr.

1315. szám. Petrovác mezőváros elöljárósága.
kig. 1889.

Árverési hirdetmény.

Petrovác mezőváros 10854 kat. hold területű határában az 1883. évi XX. t. c. 2. §-ával a Ferenc-esatorna részvénytársulat mint birtokos részére biztosított jogok fentartása mellett, a vadászati jog 1890. évi január hó 1-től kezdődő egymástutáni 6 évre folyó évi augusztus hó 4-én **d. u. 3 órakor** Petrovác községében nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.

A kikiáltási ár az ez idei évi haszonbér, 102 forint.

Az árverési feltételek a községében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Petrovác, 1889. július hó 4-én.

Szalay Károly, **Kovne János,**
jegyző. 3—2 bírő.

1162. sz.
1889.

Titel községétől.

Hirdetmény.

Alulírottak részéről ezenel közönség tétetik, hogy Titel község területére nézve a vadászati jog 1889. évi augusztus hó 5-től számítandó 6 (hat) évi időtartamra **f. évi július hó 30-án d. e. 10 órakor** Titel községében nyilvános árverés útján bérbe fog adatni.

Kikiáltási ár egy évre 22 frt, melynek 10%-a bánatpénzül letendő.

Titelen, 1889. évi július hó 10-én.

Miklusevics Milos, **Szmederevacz,**
jegyző. 3—1 bírő.

2569. szám. Sztanisics község elöljárósága.
1889.

Bérbeadási hirdetmény.

Sztanisics község elöljárósága ezenel közönség tétetik, hogy a község határában gyakorlandó vadászati jog, az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a alapján, 1889. évi augusztus hó 1-től számítandó hat évre, a legtöbbet ígérőnek nyilvános árverés útján bérbeadatik.

Az árverés megtartására határidőül **1889. évi július 28-ának d. u. 3 órája** tétetik ki, mikorra a bérbevevni szándékozók az eddigi bérösszeg 10%-át képező 3 frt 85 kr bánatpénzzel megjelenni kértnek.

Megjegyeztetik, hogy Raszina és Sári puszták, valamint a községi határában levő uradalmi földeken a vadászati jog gyakorlása az uradalmakat illeti, s az ezen hirdetmény által nem érintetik.

Sztanisics, 1889. évi július hó 11-én.

Hajdu Pál, **Pótz András,**
h. jegyző. 3—1 bírő.

3381. szám.

k. ig. 1889.

Pályázat.

Bács-Bodrogh vármegye ujvidéki járásába kebelezt Kulpin szerb és tótajku községben megüritült jegyzői állásra ezenel pályázat nyitattik s választási határnapul **f. évi augusztus hó 6-ik napjának reggeli 9 órája** Kulpin községében kitétetik.

Miről a pályázni kívánók oly felhívással értesítettek, hogy ezen állás elnyerése iránti kérvényüket az 1883. évi I. t. c. 6. §-a értelmében felszerelve, folyó évi július hó 27-ig alulírottak nyújtsák be, mert a később érkező folyamodványok tekintetbe nem vétetnek.

Ezen állással következő javadalmazás jár:
1. Évi 600 frt készpénzbeli fizetés, 1/4 telek föld és az ezután járó 1 hold 600 ö l legelőjuttalék, mely után az adót a jegyző, az illetékegyenértéket a község fizeti.
2. Szabadlakás, elkülönített 600 ö l szé-rüskerttel.

Ujvidéken, 1889. évi július hó 2-án.

Kolozsvary Sándor,

3—2 főszolgabíró.

3173. szám.

kig. 1889.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh vármegye bajai járásában a csávolyi körorvosi állomás leköszönés folytán betöltendő lévén, arra ezenel pályázat nyitattik. A körhöz — melynek székhelye Csávoly — Felső-Szent-Iván, Tatabáza, Rém és Mateovics községek tartoznak, összesen 9500 lakossal.

Evi fizetése 500 frt és Csávoly község részéről 2 ö l lágfa; látogatási díj a kör minden községében nappal 30 kr, éjjel 50 kr; Csávolyon halottkémletért 20 kr.

Tartozik a kör minden községében hetenként egyszer megjelenni, hová a községek által a székhelyről díj nélkül szállittatik.

Felhivatnak mindazok, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy az 1876. évi XIV. t. c. 143. §. illetve az 1886. évi XXII. t. c. 73. §. értelmében szabályszerűen felszerelt kérvényeiket e hivatalnál bezárolag **f. évi augusztus hó 6-áig** annál inkább nyújtsák be, mert a később érkezett kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

A választás **f. é. augusztus hó 11-én d. e. 9 órakor** fog Csávolyon a községében megtartatni.

Baján, 1889. július hó 5-én.

Latinovits Gyula,
főszolgabíró.

457. sz.

kig. 1889.

Glozsán község elöljárósága

Árverési hirdetmény.

Alulírott községi elöljáróság részéről ezenel közönség tétetik, miszerint az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a értelmében Glozsán község, mint erkölcsi testületet illető vadászati jog f. évi augusztus hó 1-ső napjától 1895. évi augusztus hó 1-ső napjáig terjedő 6 egymástután következő évre **f. évi július hó 28-ik napjának délutáni 3 órájkor** nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.

Glozsánban, 1889. július hó 12-én.

Jegyző ur szabadságon:

Feldmann A., **Seprák Pál,**
segédjegyző. 3—1 bírő.

1063. szám.

1889.

Árverési hirdetmény.

Alulírottak közönség tétetik, hogy községünk vadászati területe folyó évi augusztus hó 1-től 1895. évi július hó 31-ig terjedő időre **folyó hó 28-án délután 3 órakor** a községében árverés útján bérbe fog adatni.

Ezen vadászati területen róka, de különösen nyúl és szárnyas állat nagy számban szokott előfordulni.

A bérösszeg félévénként előre fizetendő.

15 frtnyi bánatpénzzel ellátott levélbeli ajánlatok is elfogadhatnak.

Mosorinban, 1889. évi július hó 10-én.

Eremics Milán, **Szuzics Sándor,**
k. jegyző. 3—1 bírő.

Árlejtési hirdetmény.

Bács-Bodrogh t. e. vármegye tekintetes alispáni hivatalának 1889. évi 15034. számú határozatával a petrovoszellói községi új nagyvendéglő felépítése elrendeltetvén, ezen épületnek vállalkozás útján való biztosítása végett **1889. évi július hó 27-ik napján d. e. 10 órakor** Petrovoszelló községében nagytermében, alulírottak elnöke alatt, nyilvános szóbeli árlejtés és zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

Melyhez a vállalkozni szándékozók felhivatnak azzal, hogy a költségvetési összeg 5%-ának kerekében megfelelő 1260 frt bánatpénzzel, vagy ilyen értékű magyar állampapírokkal ellátott zárt ajánlataikat a nyilvános árlejtés megkezdése előtt alulírottak nyújtsák be; vagy ilyen pénzüsszeggel magukat ellátva, a szóbeli árlejtésen jelenjenek meg.

Az építéshez szükséges téglát a község adja.

A tervek, előmérlet, költségvetés, feltételek és egyéb ezen építésre vonatkozó okmányok Petrovoszelló községében naponként a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kelt Ó-Becsén, 1889. évi július 6-án.

Gombos Béla,

3—1 főszolgabíró.

411. szám.

kig. 1889.

Hirdetmény.

Alulírottak részéről ezenel közönség tétetik, hogy Gardinovec község területére nézve a vadászati jog 1890-ik évi január 1-től számítandó 6 egymástután következő évre **f. évi július hó 28-ik napján d. u. 2 órakor** Gardinovec községében nyilvános árverés útján bérbe fog adatni.

Kikiáltási ár egy évre 15 frt. Árverezni kívánók az árverés megkezdése előtt 10% bánatpénzt tartoznak letenni.

Gardinovec, 1889. évi július hó 10-én.

Trifunovits, **Mindity,**
jegyző. bírő.

749. szám.

kig. 1889.

Árverési hirdetmény.

Alulírott községi elöljáróság részéről ezenel közönség tétetik, miszerint az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a értelmében a községet mint erkölcsi testületet illető vadászati jog **folyó évi július hó 28. napján délután 3 órakor** Bácsujfalu községében 1889. évi augusztus hó 15-től 1895. évi szeptember 30-ig bezárolag tartó időszakra nyilvános árverésen bérbe fog adatni.

Bácsujfalu, 1889. július 5-én.

Pinterovits Jenő, **Walent Márton,**
jegyző. 3—3 bírő.

Birtokeladási árverési hirdetmény.

A szegedi m. kir. jószágigazgatóság kezelése alatt álló **Bács-Bodrogh megyebeli alsó-pusztakulai I-X számú 773⁵⁷ holdas kincstári uradalmi birtoknak 162.000 frt kikiáltási ár mellett leendő örök eladása iránt Zomborban a m. kir. adóhivatali helyiségben folyó évi augusztus hó 6-án d. e. 9 órakor** írásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános árverés fog tartatni. Az árverés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10%-ának megfelelő bántépénz teendő le. Az 50 kros bélyeggel és 10% bántépénzzel ellátott írásbeli ajánlatok az árverés megkezdése előtt az árverelő bizottság elnökének kezébe adandók át. Az írásbeli ajánlatokban a megajánlott vételár számokkal és betűkkel kiírandó és határozottan kijelentendő, hogy ajánlat tevő a feltételeket ismeri, azok minden pontjának magát feltétlenül aláveti. A feltételek az apatini m. kir. kincstári uradalmi ispánságnál és ezen kir. jószágigazgatóságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Szegeden, 1889. évi július hó 9-én. **M. kir. jószágigazgatóság.** (Utánnymot nem díjaztatik.)

A NEW-YORK

életbiztosító társaság.

Alapított 1845-ben s tisztán kölcsönösségen alapul.

1889. január 1-én az aktívák 484 millió frankra rugtak. Felosztható nyeresémtöbblet 36.703,761 frank.

A tökeletétek jövedelme 22 millió frank, ami az aktívák 5%-át meghaladja és a tartalék 5³/₄%-át teszi.

Fennállása óta, 1889. január 1-ig a társaság kifizetett:

Esedékes biztosításokért . . . 300.693,499 frankot. Nyeresmények és visszaváltásokért 306.814,310 "

Az 1888-ban újonnan felvett biztosítások 647 millió frankra emelkednek.

A társaság Európa fővárosaiban épügy mint Ázsiában, Afrikában, Amerikában fiókokat állított fel. Miután tisztán kölcsönösségen alapul és miután nincsenek részvényesei, a tőke és nyeresemény a biztosítottak kizárólagos tulajdona marad.

Referenciák Magyarországon:

A magyar általános hitelbank.
A pesti magyar kereskedelmi bank.
Strasser és König Budapesten.
Deutsch Ignác és fia Budapesten.

Közelebbi felvilágosításokat ad:

a „New-York” életbiztosító-társaság igazgatósága, Budapest, koronaherceg-utca 20., és a zombori főügynöksége: Bárány Lipót és fia urak. 8-8

Pályázat.

Bogojeva nagyközségben megüresedett községi orvosi állásra pályázat hirdettük s a választás ideje **f. évi augusztus hó 23-ik napjának délelőtti 11 órája** Bogojeva községéhez tüzetik ki.

Ezen állással következő javadalmazás van egybekötve:

1. 500 frt évi készpénz fizetés.
2. 30 kr. nappali és 60 kr. éjjeli látogatási díj és
3. 20 kr. halottkémlési díj, miután a megválasztandó orvos a halottkémlést is teljesíteni tartozik.

Pályázni óhajtok felhivatnak, hogy az 1876. évi XIV. t. c. 143. §. és az 1886. évi XXII. t. c. 73. §-ában megkívántató feltételek és a magyar nyelv bírását igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket f. évi augusztus hó 15-ig bezárólag ezen szolgabírósnál nyújtsák be. Később érkező kérvények figyelembe nem vétetnek.

Kelt Apatinban, 1889. évi július hó 3-án.

Ribiczey Béla,

3-1

főszolgabíró.

Árverési hirdetmény.

Vaskút község elöljárói részéről ezennel közzététeik, hogy a község mint testület tulajdonát képező vadászati jog, egymásután következő hat évre, évi 25 frt o. é. kikiáltási árral folyó évi július hó 22-én d. u. 2 órakor a legtöbbet ígérőnek nyilvános árverés útján bérbe fog adatni.

Az árverezni szándékozók az árverési feltételeket Vaskút község jegyzői irodájában naponta a szokott hivatalos órákban megtekinthetik.

Vaskút, 1889. évi július hó 3-án.

Pacher Béla,

jegyző.

3-3

Kling András,

biró.

Hirdetmény.

Alólírott községi elöljárók részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint Bogojeva község mint testület, és a bogojevai földvédeli egylet tulajdonát képező vadászati jog, az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a értelmében f. évi augusztus hó 15-től egymásután következő 6 évre **f. évi augusztus hó 4-én d. e. 11 órakor** Bogojeva község-házánál nyilvános árverés útján a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adatni fog.

Az árverési feltételek a község-házánál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Bogojeván, 1889. évi július hó 9-én.

Berecz Károly

jegyző.

György István

3-1 biró.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh megye zsabylai járás Goszpodince nagyközségben leköszönés folytán megüresedett évi 600 frt fizetéssel és 150 frt lakilletményvel javadalmazott község jegyzői állásra ezenel pályázatot hirdetek.

Pályázni óhajtok kötelezetnek az 1883. évi I. t. c. 6. §-ában előirt képesítésüket, a magyar, szerb és német nyelvbéli ismeretüket, eddigi alkalmazásukat és magaviseletüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket folyó évi augusztus hó 10-ig bezárólag alulírottához benyújtani.

Kelt Zsablyán, 1889. évi július hó 5-én.

Raics Miklós,

főszolgabíró.

3-1

Új látszerész-üzlet.

Bátorkodom a n. é. közönség becses tudomására hozni, miszerint **Zomborban, a főutcában, Millassevits János ur házában** levő

varrógép-üzletemet

f. évi július hó 1-én egy dúsan felszerelt

látszer-raktárral

gyarapítottam, a mely minden e szakba vágó tárgyakat tartalmaz, u. m.: szemüvegek, csiptetők, távesővek, látcsővek, lencsék, olvasó-üvegek, hő-, suly- és folyadék-mérők stb. a legjobb minőségben; ugyszintén elvállalom az említett tárgyak **javítását**, jutányos árak mellett.

A n. é. közönségnek varrógép-üzletem iránt tanusított szíves bizalmát megköszönve, kérem ezt új vállalatomra is kiterjeszteni; viszont én is törekedni fogok, t. vevőimet lelki-Tisztelettel

GOLDMANN JÓZSEF.

3-1

Egy hat gymnasiumi osztályt végzett, jó erkölcsű ifjú

gyógyszerész-gyakornokul kerestetik.

A kedvező feltételeket a szülők vagy gyám megkeresésére azonnal közli **Harlikovits Károly** gyógyszerész Német-Palánkán.

Haszonbéri hirdetmény.

Felső-Kovil község elöljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az 1883. évi XX. t. c. 3. §-a értelmében a községet, mint erkölcsi testületet illető vadászati jog, községünk határát illetőleg **f. évi augusztus hó 11-én d. e. 9 órakor** Felső-Kovil község-házánál 1890. évi január hó 1-től 6 évre terjedő időtartamra nyilvános árverés a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adatni.

Az árverési feltételek a község-házánál bár mikor betekintheők.

Felső-Kovilon, 1889. évi július hó 11-én.

Marinkov Milos,

jegyző.

3-1

Nesin Todor,

biró.

Árverési hirdetmény.

Kula község felső és alsó határán, a vadászati jog **f. hó 18-án** a község-házánál bérbe adatni fog, és pedig 6 egymás utáni évre.

Kikiáltási ár egy évi bérletre 50 frt o. é. Kula, 1889. július hó 8-án.

Stoltzbauer Kálmán,
aljegyző.

Puhálák János,
biró.

Pályázat.

Moholy községében (Bács-Bodrogh megye) egy újonnan szervezett alvégi róm. kath. I. vegyes osztályú önálló tanítói állomásra pályázat hirdettük. A tanító évi javadalma: 1. 500 frt készpénz fizetés a község pénztárából havi előleges részletekben; 2. az ismétlő iskola tanításaért, a tanterem fűtéséért és tisztogatásáért évenként 121 frt, mely összeg az iskolai év elején egyszerre fizetetik ki; 3. szabadlakás, mely áll 3 szoba, konyha, éléskamra és melléképületekből, kis házi kerttel. Tanítási nyelv a magyar. Ezen állomásra csak azon férfi tanítók folyamodhatnak, kik 2 évig mint önálló tanítók működtek; továbbá a megválasztandó köteles a tornát a felsőbb két f osztályban az előirt tanterv alapján tanítani, végre megjegyeztetik, hogy egyenlő minősítés mellett az orgonálásban jártasak figyelembe részesítetnek. A pályázók okmányait a moholyi róm. kath. iskolaszékre címezve **f. é. augusztus hó 20-ig ft. Szulik József** prépost-esperes ur önnagyságához (Becsére szíveskedjenek beküldeni. Kelt Moholyon, 1889. június hó 20-án tartott iskolaszék üléséből. 3-1

Kleiner János,
iskolaszéki jegyző.

Ujhelyi Ágoston,
plébános, iskolaszéki elnök.

3-1

Pályázat.

Bács-Bodrogh vármegye zsabylai járás Csurogh nagyközségben leköszönés folytán üresedésbe jött 300 frt évi fizetéssel javadalmazott községi irnoki állásra ezennel pályázat nyitattik.

Pályázni óhajtok felhivatnak, hogy képesítési okmányokkal f. é. évi július hó 15-ig benyújtani annyival inkább el ne mulasszák, mivel a később érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak. Kelt Zsablyán, 1889. évi július hó 6-án.

Raics Miklós,

főszolgabíró.

3-1

Pályázat.

Bács-Bodrogh megyébe kebeleztet Petrovorszellő községben egy 400 frt évi fizetéssel javadalmazott irnoki állás ürrült meg.

Ezen állást elnyerni óhajtok felhivatnak ennélfogva, hogy képességeiket igazoló kérvényeiket **e hó 27-éig** mint a választás napjáig hozzám nyújtsák be.

Ó-Becse, 1889. július 9-én.

Gombos Béla,

főszolgabíró.

3-1